

بنگاه‌های کوچک، موتور اشتغال کشور

توجه ویژه به واحدهای کوچک و متوسط و مشاغل خرد، ظرفیت بالقوه اشتغال و توسعه منطقه‌ای را فعال می‌کند و توزیع فرصت‌های اقتصادی را متوازن‌تر می‌سازد

کوچک بهره ببرند. به این ترتیب، این رویکرد می‌تواند ضمن تقویت تولید داخلی، به توسعه متوازن اقتصادی و اشتغال پایدار در کشور منجر شود و نقش بنگاه‌های کوچک و متوسط را در اقتصاد ملی تثبیت کند.

چالش‌های زیست‌بوم اقتصادی

حمید حاجی اسماعیلی، کارشناس بازار کار، با تأکید بر موانع بنیادین توسعه اشتغال در ایران، شرایط کنونی کشور را بحرانی توصیف می‌کند. به گفته وی، نخستین مشکل اصلی، وضعیت زیست‌بوم کشور است؛ شرایط جغرافیایی و آب‌وهوایی، محدودیت‌های آب و برق و سایر مسائل انرژی، به‌معضلاتی اساسی در اقتصاد ملی تبدیل شده‌اند. این بحران‌ها نه محدود به سال جاری است و نه تازه شکل گرفته‌اند، بلکه طی سال‌های گذشته استمرار داشته و پیش‌بینی می‌شود در سال‌های آینده نیز تشدید شوند. او افزود که مشکل آب به‌طور مستقیم بخش‌های کشاورزی، صنعت و انرژی را تحت تأثیر قرار داده است. مدیریت ناکافی منابع آبی، محدودیت تولید در بسیاری از مناطق را به همراه داشته و به جابه‌جایی جمعیت و مهاجرت‌های گسترده دامن زده است؛ حتی صنایع بزرگ نیز با کمبود آب مواجه‌اند و این چالش، صرفاً مختص کشاورزی نیست. بحران آب و انرژی، آسیب‌های جدی به اشتغال و تولید کالا وارد کرده و بخش‌های مختلف اقتصاد را با فشارهای مضاعف روبه‌رو ساخته است.

بحران انرژی و تأثیرات آن

قطعی برق، دیگر مشکل عمده در این حوزه است که بخش مهمی از آن ناشی از محدودیت‌های آب و ضعف زیرساخت‌های انرژی است. این اختلال هائ طی سال‌های اخیر، فشار مضاعفی بر بخش‌های تولید، صنعت و خدمات وارد کرده و توان اشتغال‌زایی اقتصاد کشور را کاهش داده‌اند. حاجی اسماعیلی تأکید کرد که بدون توجه جدی به زیرساخت‌های انرژی و مدیریت منابع طبیعی، ظرفیت‌های شغلی و اقتصادی به‌طور کامل فعال نخواهند شد.

اقتصاد دیجیتال: فرصتی تازه

این کارشناس بازار کار، به ظرفیت‌های نوظهور اقتصاد دیجیتال در جهان اشاره کرد و آن را پنجره‌ای تازه برای ایجاد اشتغال در ایران خواند. حوزه فناوری اطلاعات، فضای مجازی، پلتفرم‌ها و کسب‌وکارهای اینترنتی می‌توانند برای جوانان، فارغ‌التحصیلان و زنان فرصت‌های شغلی گسترده‌ای فراهم کنند. این ظرفیت‌ها مشروط به آماده‌سازی زیرساخت‌ها، آموزش تخصصی و فرهنگ‌سازی است. به گفته وی، تسهیل فعالیت‌های اقتصادی در این حوزه‌ها، هم هزینه‌های اقتصادی را کاهش می‌دهد و هم فرصت‌های شغلی جدیدی برای کارآفرینان و افراد انگیزه‌مند فراهم می‌آورد.

نقش بانک‌ها و تأمین سرمایه

حاجی اسماعیلی همچنین به محدودیت‌های سرمایه‌گذاری در کشور اشاره کرد و وضعیت نظام بانکی را عامل اصلی محدودیت منابع مالی دانست. به دلیل تحریم‌ها، امکان جذب سرمایه خارجی محدود شده و بانک‌ها نیز به دلایل مختلف از جمله ناترازی و مدیریت ناکارآمد، نتوانسته‌اند منابع را به شکل بهینه توزیع کنند. او تأکید کرد که ساماندهی بانک مرکزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و دولت در مدیریت منابع مالی، کلید توسعه کسب‌وکارها و به حرکت درآوردن موتور اشتغال کشور است.

دارد؛ بنگاه‌های بزرگ برای تکمیل زنجیره تولید به واحدهای کوچک نیاز دارند و در مقابل، بنگاه‌های کوچک برای بقا و توسعه خود به صنایع بزرگ متکی هستند.

هم‌افزایی صنایع بزرگ و کوچک

به گفته رئیس کمیسیون صنایع، بنگاه‌های کوچک با دسترسی آسان به منابع تولید و نیروی انسانی می‌توانند هم‌افزایی مؤثری با صنایع بزرگ ایجاد کنند و این تعامل، علاوه بر افزایش بهره‌وری، به شکوفایی اقتصاد ملی کمک می‌کند. این هم‌افزایی می‌تواند زمینه‌ای برای ارتقای کیفیت محصولات، کاهش هزینه‌ها و افزایش توان رقابت بنگاه‌ها باشد و زنجیره تولید کشور را مستحکم‌تر کند.

طرح اتصال بنگاه‌ها به صنایع بزرگ

در همین زمینه، مالک حسینی، معاون اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اجرای طرح اتصال بنگاه‌های کوچک و متوسط به واحدهای بزرگ را یکی از اولویت‌های کلان در حوزه اشتغال و توسعه کسب‌وکار اعلام کرد. این طرح، که از سال گذشته آغاز و در شورای عالی اشتغال تصویب شده، با هدف جلوگیری از هدررفت منابع عمومی و افزایش بهره‌وری طراحی شده است.

حسینی توضیح داد که بسیاری از بنگاه‌های کوچک در مناطق کم‌برخوردار یا توسط افراد با توان مالی محدود اداره می‌شوند، در حالی که بازارهای اصلی و شبکه‌های توزیع عمدتاً در کلان‌شهرها متمرکز هستند. اتصال این دو بخش، فرصت‌های تازه‌ای برای افزایش فروش، ارتقای کیفیت محصولات و تقویت رقابت‌پذیری فراهم می‌کند.

مزیت زنجیره تأمین یکپارچه

طرح اتصال بنگاه‌های کوچک و متوسط به واحدهای بزرگ تولیدی و خدماتی، با ایجاد زنجیره تأمین یکپارچه، دسترسی این بنگاه‌ها به بازارهای پایدار، فناوری و سرمایه را تسهیل می‌کند. در مقابل، صنایع بزرگ نیز می‌توانند از انعطاف‌پذیری، نوآوری و هزینه‌های پایین‌تر واحدهای

تأمین مالی زنجیره‌ای راهکار مؤثر
یکی از نمونه‌های ملموس ضرورت این رویکرد، صنعت پوشاک است. تولیدکنندگان کوچک و متوسط این حوزه با مشکلات جدی مواجه هستند؛ بسیاری از آن‌ها حتی توان تأمین حداقل دستمزد نیروی کار خود را ندارند، زیرا دسترسی به منابع مالی و سیستم بانکی برایشان امکان‌پذیر نیست. با اجرای طرح تأمین مالی زنجیره‌ای، این بنگاه‌ها می‌توانند به منابع مالی متصل شوند و ضمن ادامه فعالیت، ظرفیت اشتغال‌زایی و تولید خود را ارتقا دهند. به این ترتیب، زنجیره تأمین مالی، حلقه مفقوده حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط و محور توسعه اشتغال در کشور خواهد بود.

بنگاه‌های کوچک محور اشتغال

بنگاه‌های کوچک و متوسط (SME) در ایران به عنوان ستون اصلی اشتغال و تولید ملی شناخته می‌شوند و در حوزه‌های مختلف از صنعت، فناوری و گردشگری تا کشاورزی فعالیت دارند. ابوالفضل روغنی گلپایگانی، رئیس کمیسیون صنایع اتاق بازرگانی ایران، این واحدها را بخش مهمی از زنجیره تولید کشور دانست و یادآور شد که حدود ۹۰ درصد از اشتغال رسمی کشور بر دوش همین بنگاه‌ها قرار دارد. به گفته وی، این بنگاه‌ها نه تنها نقش کلیدی در شبکه ارزش ملی دارند، بلکه موتور محرک رشد اقتصادی و توسعه پایدار به‌شمار می‌آیند.

تجربه جهانی و ضرورت بهره‌گیری

روغنی گلپایگانی با استفاده از تجربیات موفق کشورهایمانند چین، کره جنوبی، سنگاپور و مالزی تأکید کرد و گفت: «این کشورها با محوریت شرکت‌های کوچک و متوسط توانسته‌اند ظرفیت تولید و اشتغال خود را به گونه‌ای تقویت کنند که به قدرت‌های اقتصادی جهانی تبدیل شوند.» او افزود که برای توسعه صنعت، ایجاد اشتغال پایدار و ارتقای امنیت اجتماعی، بهره‌گیری از ظرفیت گسترده بنگاه‌های کوچک و متوسط در سراسر کشور ضروری است. این همکاری دوسویه نیز اهمیت

در سال‌های اخیر، تحولات پیچیده بازار کار و محدودیت‌های سرمایه‌گذاری در صنایع بزرگ، توجه به بنگاه‌های کوچک و متوسط و مشاغل خرد را به محور اصلی رشد اقتصادی و اشتغال تبدیل کرده است. تجربه جهانی نشان می‌دهد که موتور پایدار توسعه اقتصادی، نه صرفاً صنایع کلان، بلکه شبکه گسترده‌ای از واحدهای کوچک و متوسط است که توان نوآوری و انعطاف‌پذیری بالایی در برابر بحران‌های اقتصادی دارند. این واحدها، با اشتغال‌زایی گسترده و ظرفیت بالقوه برای توسعه منطقه‌ای، نقش غیرقابل‌انکاری در پایداری اقتصاد کشور ایفا می‌کنند. در ایران نیز سهم بالای این بنگاه‌ها در اشتغال رسمی و پتانسیل نهفته آن‌ها برای توسعه مناطق کمتر برخوردار، سیاست‌گذاران را به بازاندیشی در رویکرد حمایتی واداشته است. توجه ویژه به بنگاه‌های خرد و مشاغل خانگی، همراه با اتصال آن‌ها به زنجیره تولید ملی، می‌تواند تحولی عمیق در ساختار اشتغال کشور ایجاد کند؛ تحولی که توزیع فرصت‌های اقتصادی را بهبود بخشد و بهره‌وری نیروی کار را ارتقا دهد.

مشاغل خانگی و موانع رشد

در نخستین رویداد ملی مشاغل خانگی با محوریت «از خانه برای ایران»، احمد مدیری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بر تمرکز وزارتخانه بر حمایت از مشاغل خرد و خانگی تأکید و این بخش را «مطلوب و نیازمند توجه ویژه» توصیف کرد. وی سه مانع اساسی را در مسیر توسعه این مشاغل برشمرد: نخست، پیچیدگی نظام اداری و بوروکراسی‌های محدودکننده؛ دوم، فقدان بازارهای مناسب و شبکه‌های توزیع کارآمد و سوم، محدودیت‌های مالی ناشی از ضعف نظام بانکی و دشواری در دسترسی به تسهیلات. در همین راستا، طرح تأمین مالی زنجیره‌ای می‌تواند نقش محوری در رفع این مشکلات ایفا کند. این طرح، با اتصال بنگاه‌های خرد و متوسط به زنجیره مالی و سرمایه‌گذاری، امکان دسترسی آن‌ها به منابع بانکی و بازارهای پایدار را فراهم می‌کند و به تقویت بنگاه‌های اقتصادی کوچک کمک می‌کند.

۶۶

شبکه گسترده

بنگاه‌های

کوچک و

متوسط با

نوآوری و

انعطاف‌پذیری

بالا می‌تواند

فرصت‌های

شغلی را

افزایش دهد و

نقش مؤثری در

پایداری و رشد

اقتصادی ملی

ایفا کند

یادداشت
O P I N I O N

وحید پافشار

کارشناس بازار سرمایه

سپرده کالایی؛ مسیر جدید تأمین مالی

در سال‌های اخیر گواهی سپرده کالایی به‌عنوان یکی از ابزارهای نوین مالی در بازار سرمایه جایگاه ویژه‌ای یافته و توانسته نقش مهمی در تأمین مالی تولیدکنندگان و بهبود کارایی اقتصادی ایفا کند. این ابزار با ایجاد پیوند میان بخش واقعی اقتصاد و بازار سرمایه امکان تبدیل دارایی‌های فیزیکی به اوراق قابل معامله را فراهم می‌کند و جریان نقدینگی را تسهیل می‌سازد. تولیدکنندگان می‌توانند به جای فروش فوری محصول یا نگهداری طولانی‌مدت در انبار، کالا را به انبارهای مورد پذیرش بورس کالا تحویل دهند و در مقابل گواهی سپرده دریافت کنند که قابلیت معامله در بازار دارد. این گواهی می‌تواند به‌عنوان وثیقه برای دریافت تسهیلات یا استفاده در معاملات اعتباری مورد بهره‌برداری قرار گیرد و تولیدکننده بدون فروش مستقیم کالا به نقدینگی مورد نیاز خود دست یابد. نگهداری کالا در انبارهای استاندارد همچنین موجب کاهش هزینه‌ها، فساد، سرقت و اختلاف کیفیت می‌شود و اعتماد به استاندارد انبار و قبض سپرده را افزایش می‌دهد.

گواهی سپرده در واقع تبدیل موجودی کالا به اوراقی است که قابلیت وثیقه‌پذیری توسط بانک‌ها و نهادها و مالی را دارد و از آن می‌توان برای اخذ تسهیلات کوتاه‌مدت یا تأمین سرمایه در گردش استفاده کرد. این ویژگی برای شرکت‌هایی که گردش سرمایه بالایی دارند اهمیت ویژه‌ای دارد و کمک می‌کند کالاهای را کد یا مازاد تولید سریع‌تر نقد شوند، چرا که امکان خرید و فروش گواهی بدون نیاز به تحویل فوری کالا فراهم است. در نتیجه هزینه‌های نگهداری کاهش یافته و جابجایی دارایی تسهیل می‌شود. در شرایط تورمی، گواهی سپرده کالایی به‌عنوان یکی از گزینه‌های امن سرمایه‌گذاری شناخته می‌شود و نیاز به دانش انبارداری و لجستیک کاهش می‌یابد. همچنین این ابزار زمینه معاملات کوتاه‌مدت، پوشش ریسک برای فعالان صنعتی و استفاده از ابزارهای مالی بازار سرمایه جهت مصون‌سازی تولیدکنندگان در برابر نوسانات قیمتی را فراهم می‌کند. سرمایه‌گذاران بازارهای مالی از طریق این ابزار می‌توانند در فرآیند تولید مشارکت کنند و از افزایش قیمت‌های جهانی و داخلی منتفع شوند.

گواهی سپرده کالایی علاوه بر معافیت معاملات از مالیات بر ارزش افزوده تا زمان تحویل فیزیکی، نقدشوندگی دارایی‌ها و کاهش هزینه‌های نگهداری را فراهم می‌کند. جذابیت این ابزار وابسته به عمق بازار و شفافیت عرضه و تقاضا است، زیرا در بازارهای کم‌عمق اختلاف قیمت و نوسانات افزایش می‌یابد. در حوزه کالاهای صنعتی و پتروشیمی، این گواهی نقش مؤثری در کشف قیمت واقعی ایفا می‌کند و بورس کالا با استانداردسازی کیفیت و وزن محصولات مرجعی قابل اعتماد برای تعیین قیمت ایجاد می‌کند. توسعه بازار سرمایه کالایی موجب تخصیص بهتر منابع، کاهش ریسک و افزایش کارایی اقتصادی می‌شود. صندوق‌های مبتنی بر این کالاهای سرمایه‌های خرد را جذب و نقدشوندگی را بالایی ببرند، هزینه تأمین مالی شرکت‌ها را کاهش می‌دهند و سرمایه‌گذاری در زنجیره ارزش را تشویق می‌کنند.

رشد ۱۰ درصدی صادرات ذوب آهن اصفهان

حفظ سهم بازارهای موجود و توسعه محصولات جدید برنامه اصلی ذوب آهن برای تقویت صادرات است

هدف به تدریج امکان‌پذیر خواهد شد.

به گفته سرپرست مدیریت بازاریابی و صادرات، توسعه سبد محصولات صادراتی ذوب آهن اصفهان با توجه به شرایط تولید، بهای تمام شده و ارزش اقتصادی محصولات در دستور کار قرار دارد. مذاکراتی نیز برای صادرات محصولات جدید، از جمله انواع ریل به عنوان استراتژیک‌ترین محصول شرکت، در جریان است تا جایگاه شرکت در بازارهای هدف تقویت شود. صنایع فولادی در مسیر صادرات با محدودیت‌هایی مواجه هستند. در سطح بین‌المللی، تحریم‌ها، فعال شدن سازوکار موسوم به «مشه»، تعرفه‌های سنگین واردات فولاد در کشورهای همسایه از جمله عراق، افغانستان، گرجستان و ترکیه و همچنین نوسانات بازارهای آسیای جنوب شرقی به دلیل

صنعت فولاد ایران در شرایط تحریم، توانسته است ارزآوری قابل توجه‌ای داشته باشد. مرتضی کرمی، سرپرست مدیریت بازاریابی و صادرات ذوب آهن اصفهان، اعلام کرد که این شرکت طی شش ماهه نخست سال جاری، محصولات خود را در سه گروه کالایی به بیش از ۱۰ مقصد نهایی صادر کرده است. حجم صادرات بالغ بر ۳۲۰ هزار تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته، رشد عملیاتی بیش از ۱۰ درصد نشان می‌دهد. کرمی تأکید کرد که با وجود فشارهای بین‌المللی، حفظ سهم بازارهای موجود و پایدار نگه داشتن ارتباط با مشتریان فعلی، مهم‌ترین برنامه صادراتی شرکت است. او افزود که با بهبود شرایط داخلی، به ویژه در حوزه قوانین و مقررات، افزایش کمی و کیفی صادرات و تنوع بخشی به بازارهای

اختلافات آمریکا و چین، چالش‌های عمده صادرات هستند.

در بُعد داخلی، اختلاف شدید نرخ ارز رسمی و بازار آزاد، الزام به ثبت دفاتر با نرخ توافقی، رقیب‌تراشی با کارت‌های بازرگانی یکبار مصرف، تغییرات مکرر قوانین و مقررات، وضع عوارض صادراتی، افزایش هزینه‌های حامل‌های انرژی و حمل‌ونقل و رقابت منفی برخی رقبای داخلی، محدودیت‌های مهمی برای صادرکنندگان فولاد ایجاد کرده است.

با وجود این موانع، ذوب آهن اصفهان توانسته است نه تنها سهم خود در بازارهای موجود را حفظ کند، بلکه با رشد بیش از ۱۰ درصد، جایگاه خود را در عرصه صادرات تقویت نماید و نشان دهد صنعت فولاد ایران در شرایط تحریم نیز قابلیت رقابت و توسعه را دارد.